

Vass Anna¹

A Brüsszel Ia rendelet joghatósági szabályainak alkalmazása erőfölénnyel való visszaélésen alapuló szerződéses viszonyokban, a Bíróság C-59/19. számú ítéletének tükrében

Application of the jurisdiction rules of the Brussels Ia regulation (Regulation 1215/2012) in case of contractual relationships based on abuse of dominant position with relevance of ruling C-59/19 of the Court of Justice

Abstract

This case report describes the application of rules of jurisdiction of the Brussels Ia regulation, in case of competitive responsibilities, on the basis of a specific preliminary ruling case. Furthermore it summarizes the relevant ascertainments in connection with these and the previous cases made by the European Court of Justice.

Tárgyszavak: versenyjog, Európai Unió Bírósága, előzetes döntéshozatali eljárás, különös joghatóság, erőfölénnyel visszaélés

Keywords: competition law, European Court of Justice, reference for a preliminary ruling, special jurisdiction, abuse of a dominant position

1. Bevezetés

Jelen esetismertetés tárgya egy előzetes döntéshozatal iránti kérelem, amelyet a Német Szövetségi Legfelsőbb Bíróság, a Bundesgerichtshof („legfelsőbb bíróság”) terjesztett az Európai Unió Bírósága („Bíróság”) elé 2019 januárjában. Az alapügyben érintett vállalkozások egyrészt a német jog szerint működő, Kroppban székhellyel rendelkező és egy Schleswig-Holstein tartományban található szállodát üzemeltető társaság, a Wikingerhof GmbH & Co. KG („Wikingerhof” vagy „felperes”), másrészt a holland jog szerint működő, Amszterdamban székhellyel rendelkező és ugyanazon a néven szállásfoglalási platformot üzemeltető Booking.com BV („Booking.com” vagy „alperes”). A Booking.com kétoldalú piacon tevékenykedik, amelyen különféle szolgáltatásokat nyújt szállásadó vállalkozásoknak és fogyasztóknak egyaránt. Elsődleges szolgáltatásként online foglalási rendszert üzemeltet, amelyre

a szálláshelyek feltölthetik foglalható szobáikat, másodlagosan pedig egyéb utazással kapcsolatos szolgáltatásokat nyújt és termékeket értékesít.²

2. Az előzetes döntéshozatali eljárás előzményei, az alapügy bemutatása

A Wikingerhof szerződést kötött a Booking.com-mal, hogy az általa üzemeltetett szállodát szerepeltesse az online szállásfoglalási platformján. A felek a Booking.com által szolgáltatott minisz szerződés keretei között állapodtak meg, amely úgy rendelkezett, hogy a szerződés el nem választható részét képezik a Booking.com által meghatározott általános szerződési feltételek („ÁSZF”).³ Az ÁSZF rendelkezéseinek megfelelően a Booking.com egy „Extranet” nevezetű online rendszert üzemeltet, amelyen hozzáférhetővé teszi a platformon hirdető szerződéses partnerei számára az ÁSZF-et, illetve a szállodaüzemeltetők tájékozódhatnak a szállodáikról megjelenő információ-

¹ Versenytanácsi vizsgáló, Gazdasági Versenyhivatal – Döntéshozatali Támogató Iroda.

² VJ/17-110/2018.

³ 2020. november 24-i Wikingerhof kontra Booking.com ítélet, C-59/19., EU:C:2020:950, 7. pont („Ítélet”).

ókról, foglalásokról, valamint az ügyfelek adairól és elérhetőségeiről. Az ÁSZF továbbá olyan joghatósági megállapodást is tartalmaz, amely az amszterdami bíróságok kizárólagos joghatóságát köti ki a szerződésből esetlegesen eredő jogviták rendezésére. A szerződésből kitűnik, hogy a Wikingerhof aláírásával megerősítette, hogy a mintaszerződés rendelkezéseit elolvasta, megértette és azokat elfogadta.⁴

Ezt követően a Booking.com több alkalommal is módosította az ÁSZF-et, amely módosítások egyikét a Wikingerhof írásban vitatta. Álláspontja szerint az ÁSZF Booking.com által egyoldalúan módosított és utólagosan a szerződéses partnereinek tudomására hozott új változata nem képezi a közöttük korábban létrejött szerződés részét. Úgy véli, hogy a Booking.com erőfölénnyel rendelkezik a szállásfoglalási portálok és szállásközvetítési szolgáltatások piacán, amely erőfölényt visszaélészerűen kihasználva tisztességtelen és versenyellenes magatartásokat tanúsít, amelyek alkalmasak arra, hogy a szállásadó vállalkozásoknak kárt okozzanak. Kifejtette, hogy a Booking.com piaci erőfölénnyel helyzetéből adódóan a kisebb szállodaüzemeltetők rá vannak kényszerülve arra, hogy a versenyjogba ütköző magatartása ellenére is szerződést kössenek vele.⁵ A Wikingerhof lényegében olyan nemzeti, erőfölénnyel való visszaélést tiltó versenyjogi norma megsértésére hivatkozik, amely az EUMSZ 102. cikkéhez⁶ hasonló tilalom.⁷

A Wikingerhof jogsértés megszüntetésére irányuló keresetet indított a Booking.com ellen a Landgericht Kiel („kieli bíróság”) előtt. Kérte, hogy a kieli bíróság kényszerítő bírság egyidejű

alkalmazása mellett tiltsa el a szállásközvetítő platformot a további jogsértéstől. Nevezetesen egyrészt attól, hogy platformján a Wikingerhof előzetes hozzájárulása nélkül alacsonyabb árakat tüntessen fel, másrészt attól, hogy visszatartsa a foglalók elérhetőségeit annak érdekében, hogy a szállodaüzemeltető egyedül a platformon biztosított „kapcsolat” funkció használatával léphessen kapcsolatba az ügyfelekkel. Harmadrészt azt kérte a bíróságtól, hogy tiltsa el a szállodaközvetítőt attól, hogy 15%-ot meghaladó részesedéstől tegye függővé, hogy a platformján történő keresések eredményeként generált találati listában hányadik helyen jeleníti meg az adott szállodát.⁸

A Booking.com a közöttük létrejött szerződésben foglalt joghatósági kikötésre hivatkozva azt állította, hogy a kieli bíróság nem rendelkezik joghatósággal a szerződésből eredő jogvita elbírálására. A kieli bíróság egyetértett az alperes érvelésével, miszerint a felek érvényesen kötötték ki a joghatósági megállapodást a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet („rendelet”) 25. cikkének⁹ megfelelően, így a felperes keresetét joghatóságának hiányában elutasította.

A Wikingerhof fellebbezett az elsőfokú ítélet ellen, amit az Oberlandesgericht Schleswig („felsőbíróság”) helybenhagyott, azonban eltérő indokokra alapítva döntését. A felsőbíróság álláspontja szerint a kieli bíróság azért nem rendelkezik joghatósággal a jogvita elbírálására, mert a kereset a rendelet különös joghatósági szabályai között található „szerződéssel kapcsolatos ügyek”¹⁰ körébe tartozik, így nem alapíthatja joghatóságát a „jog-

⁴ Henrik Saugmandsgaard ØE főtanácsnok 2020. szeptember 10-i indítványa, a C-59-19. sz. ügyben, EU:C:2020:688, 10. pont („Főtanácsnoki indítvány”).

⁵ Főtanácsnoki indítvány, 12. pont.

⁶ EUMSZ 102. cikk: A belső piaccal összeegyeztethetetlen és tilos egy vagy több vállalkozásnak a belső piacon vagy annak jelentős részén meglévő erőfölényével való visszaélése, amennyiben ez hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre.

⁷ Főtanácsnoki indítvány, 19. pont.

⁸ Főtanácsnoki indítvány, 12. pont.

⁹ 1215/2012/EU rendelet („Brüsszel Ia rendelet”) 25. cikk (1): Ha a felek – lakóhelyükre való tekintet nélkül – egy bizonyos jogviszonnyal kapcsolatban felmerült vagy a jövőben felmerülő jogviták eldöntésére valamely tagállam bíróságának vagy bíróságainak joghatóságát kötik ki, a megállapodás szerinti bíróság vagy bíróságok rendelkeznek joghatósággal, feltéve hogy a szóban forgó tagállam joga értelmében a megállapodás az anyagi érvényességet illetően nem minősül semmisnek. Az ilyen joghatóság a felek eltérő megállapodásának hiányában kizárólagos.

¹⁰ Brüsszel Ia rendelet, 7. cikk 1. a): Valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállamban az alábbiak szerint perelhető: ha az eljárás tárgya egy szerződés, akkor a vitatott kötelezettség teljesítésének helye szerinti bíróság előtt.

ellenes károkozással¹¹ kapcsolatos szabályra.¹² A rendelet kimondja, hogy ha a szerződés valamilyen szolgáltatás nyújtására irányul, a kötelezettség teljesítésének helye a tagállam területén az a hely, ahol a szolgáltatást nyújtották vagy nyújtani kellett volna. A kielői bíróság joghatósága azonban nem állapítható meg ez alapján sem, ugyanis nem annak illetékességi területén található a vitatott kötelezettség teljesítésének helye. Ezen érvelés mentén a felsőbb bíróság nem is tartotta szükségesnek vizsgálni, hogy az ÁSZF-ben rögzített joghatósági megállapodás érvényesen került-e kikötésre a felek között, hiszen értelmezése szerint az amszterdami bíróság rendelkezne joghatósággal a jogvita elbírálására.

A Wikingerhof a felsőbb bíróság ítélete ellen felülvizsgálati kérelemmel élt a legfelsőbb bíróság előtt, amelynek keretében nem a felsőbb bíróság azon megállapítását vitatta, hogy a kielői bíróság nem rendelkezik joghatósággal, hanem azt állította, hogy a felsőbb bíróság tévesen zárta ki a „jogellenes károkozással kapcsolatos” joghatósági szabály alkalmazását.¹³ A legfelsőbb bíróságnak tehát kizárólag arra a kérdésre kellett választ adnia, hogy a kereset a rendelet 7. cikk 2. pontjának hatálya alá tartozhat-e. A legfelsőbb bíróság úgy ítélte meg, hogy a kérdés megválaszolását megelőzően, az uniós jog egységes értelmezésének és alkalmazásának biztosítása érdekében szükséges az előtte folyamatban lévő eljárást felfüggesztenie, és előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményeznie, amelynek keretében a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

Úgy kell-e értelmezni a rendelet 7. cikkének 2. pontját, hogy az alkalmazandó a peres feleket összekötő szerződés keretében tanúsított magatartás abbahagyására kötelezés iránti keresetre, amely

azon az állításon alapul, hogy az alperes a versenyjogot megsértve visszaélt az erőfölényével?¹⁴

3. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

Jelen előzetes döntéshozatali eljárás azért is jelentős, mert lehetőséget kínál a Bíróságnak arra, hogy összegezze, pontosítsa a kérdésre vonatkozóan korábban kialakított – néhol homályos pontokat tartalmazó – ítélezési gyakorlatát.¹⁵ A Bíróság feladata, hogy a joghatóság megállapítására vonatkozóan előre látható és egyértelmű szempontokat határozzon meg, hiszen a rendelet jogbiztonsági célkitűzése megköveteli, hogy az eljáró bíróság egyszerűen, az ügy érdemi vizsgálata nélkül meg tudja állapítani joghatóságát, vagy éppen annak hiányát.¹⁶

A legfelsőbb bíróság tehát arra vár választ, hogy a rendelet „jogellenes károkozással kapcsolatos” különös joghatósági szabálya alkalmazandó-e a jelen – és ehhez hasonló más – olyan polgári jogi felelősség megállapítására irányuló keresetre, amelyet magánjogi felek, kontraktuális jogviszonyuk keretei között megvalósított versenyellenes magatartás abbahagyására kötelezés miatt indítottak egymás ellen.

A Bíróság azt már korábban¹⁷ lefektette, hogy a rendelet tárgyi hatálya¹⁸ alá tartozik, vagyis a „polgári és kereskedelmi ügyek” körébe sorolandó minden versenyjog megsértésén alapuló polgári jogi felelősség megállapítását célzó kereset. Az ügy háttérét képező kereset azonban speciális, ugyanis azt egymással szerződéses viszonyban álló felek között indították, és a felperes által felrótt versenyjogba ütköző magatartás ennek keretében valósulhatott meg.¹⁹

¹¹ Brüsszel Ia rendelet, 7. cikk 2. pont: jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyekben annak a helynek a bírósága előtt, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet.

¹² Ítélet, 12. pont.

¹³ Főtanácsnoki indítvány, 15. pont.

¹⁴ Ítélet, 18. pont.

¹⁵ Főtanácsnoki indítvány, 5. pont.

¹⁶ Főtanácsnoki indítvány, 76. pont.

¹⁷ Lásd: 2019. július 29-i Tibor-Trans-ítélet (C-451/18, EU:C:2019:635, 24. pont), 2014. október 23-i flyLAL-Lithuanian Airlines-ítélet

(C-302/13, EU:C:2014:2319, 23–28. pontok).

¹⁸ Brüsszel Ia rendelet, 1. cikk (1) bekezdés.

¹⁹ Főtanácsnoki indítvány, 26. pont.

A rendelet főszabályként kimondja, hogy azon a tagállam bírósága rendelkezik joghatósággal, ahol az alperes lakóhelye, illetve székhelye található.²⁰ Azonban a rendelet az általánostól eltérő, különös joghatósági szabályokat is tartalmaz egyes ügýtípusokra vonatkozóan, amelyekben más kapcsoló tényezőt követel meg a jogvita tárgya vagy a felek szerződéses szabadsága.²¹ A különös joghatósági szabályok alkalmazását a felperes vagylagosan választhatja az általános joghatósági szabályok helyett, amennyiben teljesül az a feltétel, hogy az alperes valamely tagállamban rendelkezzen lakóhellyel. Ezen különös joghatósági szabályok a per és a bíróság közötti szoros kapcsolaton alapulnak, és a község célkitűzését szem előtt tartva biztosítják az eljárás hatékony lefolytatását, azáltal hogy a felperes más tagállam bírósága elé is terjesztheti keresetét, vagyis más fórum előtt is perelheti az alperest, tekintettel a számára érdemi vagy eljárási előnyökre.²² A felperes számára biztosított választási lehetőség célja, hogy az eljárást azon tagállam bírósága folytassa le, amellyel a kereset a legszorosabb kapcsolatban áll, ezáltal megkönnyítve a bizonyításfelvételt és fokozva a jogbiztonságot.

Ilyen különös joghatósági szabályt biztosít a rendelet többek között a „jogellenes károkozással kapcsolatos” ügyek esetén, amikor a felperes annak a tagállamnak a bíróságához fordulhat, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet, illetve a „szerződéssel kapcsolatos” ügyek tekintetében, amikor is a felperes a vitatott kötelezettség teljesítésének helye szerinti tagállam fóruma előtt perelhet.

Az alapügy peres felei eltérő álláspontra helyezkednek abban a tekintetben, hogy a Wikingerhof keresete a fentiek közül melyik kategóriába sorolandó, márpedig a Booking.com joghatósági kifogásának elfogadhatósága ennek megállapításától függ, hiszen a rendelet vagylagos joghatósági

szabályának alkalmazhatósága a kereset minősítésének függvénye.²³

Kiolvasható a Bíróság ítélezési gyakorlatából²⁴, hogy a versenyjogsértő magatartások megszüntetése iránt indított polgári jogi keresetek főszabályként jogellenes károkozással kapcsolatos ügynek minősülnek. Jelen kereset azonban a fentiekben kifejtettek szerint speciális, hiszen szerződő felek között indult, így beszélhetünk egymással „versengő” felelőségekről, amelyek közül potenciálisan bármelyik megalapozhatja a joghatóságot.²⁵ Kérdés tehát, hogy ebben az esetben a főszabálytól eltérően, a „szerződéssel kapcsolatos” ügyként való minősítés prioritást jelenthet-e a „jogellenes károkozással” szemben.

4. Főtanácsnoki indítvány

Az eljárás során a peres feleken kívül az Európai Bizottság („Bizottság”) és a cseh kormány terjesztett elő észrevételeket.²⁶ Henrik Saugmandsgaard ØE Főtanácsnok („Főtanácsnok”) indítványában a fenti kérdéssel kapcsolatban kifejti, hogy a legfelsőbb bíróság álláspontjára helyezkedik, a Wikingerhoffal és a Bizottsággal egyetértve úgy gondolja, hogy nem élvez elsőbbséget a „szerződéssel kapcsolatos” minősítés a „jogellenes károkozással” szemben. Az ellentétes tábor erősíti azonban a Booking.com és a cseh kormány, ami jól példázza az elhatárolási nehézségeket.²⁷ A bizonytalanságok eloszlátása céljából a Főtanácsnok megjegyzi, hogy a Bíróság ítélezési gyakorlatában igyekezett kialakítani ezen kategóriák fogalmának meghatározását. A rendelet 7. cikk 1. pontja szerinti „szerződéssel kapcsolatos” különös joghatósági szabály alkalmazásához elengedhetetlen a szerződés fogalmának értelmezése. Ahogyan azt a Bíróság a Peters-ügyben²⁸ kihangsúlyozta, a szerződés, illetve a szerződéses ügy fogalmának meghatározásakor nem lehet valamely tagállam jogára utalni, azokat önállóan kell értelmezni, hiszen ki-

²⁰ Brüsszel Ia rendelet, 4. cikk (1).

²¹ Brüsszel Ia rendelet, (15) preambulumbekzdése.

²² Főtanácsnoki indítvány, 88. pont.

²³ Főtanácsnoki indítvány, 24. pont.

²⁴ Lásd: 2015. május 21-i CDC Hydrogen Peroxide-ítélet (C-352/13, EU:C:2015:335, 43. pont), 2018. július 5-i flyLAL-Lithuanian Airlines-ítélet (C-27/17, EU:C:2018:533, 51. pont).

²⁵ Főtanácsnoki indítvány, 53. pont.

²⁶ Főtanácsnoki indítvány, 18. pont.

²⁷ Főtanácsnoki indítvány, 27. pont.

²⁸ 1983. március 22-i Peters-ítélet (C-34/82, EU:C:1983:87, 9–10. pontok).

emelt jelentősége van annak, hogy azok egységes alkalmazása valamennyi tagállamban biztosítva legyen, és a tagállamok a lehető legteljesebb mértékben azonos jogokkal és kötelezettségekkel rendelkezzenek. A Bíróság először a Handte-ügyben²⁹ határozta meg a szerződés és a szerződéses igény európai uniós fogalmát, amely leginkább úgy definiálható, mint az egyik fél által a másik felé szabadon vállalt kötelezettség. A hangsúly kifejezetten azon van, hogy a vállalt kötelezettségnek szabad akaratelhatározáson kell alapulnia, annak hiányában nem beszélhetünk szerződésről. A „szerződéssel kapcsolatos ügy” fogalmát először szintén a Handte- és az Engler³⁰-ítéletekben körvonalazta a Bíróság. Két konjunktív feltétel megléte szükséges ahhoz, hogy egy ügyet ebbe a kategóriába sorolhassunk. Az első, amelyre majd a második is alapul, hogy elengedhetetlen egy olyan kötelezettség megléte, amelyet az egyik fél a másik felé szabad akaratelhatározásból vállalt, hiszen a joghatóságot ezen kötelezettség „teljesítésének helye” fogja kijelölni. A Bíróság a rugalmas értelmezés elvét követi és kiterjeszti a fogalmat a szerződésekhez „közeli” jogintézményekre is. Tehát analógia útján azokat a jogviszonyokat is ide sorolja, amelyek ugyan nem szerződésen alapulnak, de a felek között a kontraktuális jogviszonyhoz hasonló szoros kapcsolatot teremtenek meg, valamint ide sorolja az egyoldalú önkéntes kötelezettségvállalásokat is. A második feltétel a kereset jogalapját érinti, ugyanis nem elegendő, ha a kérelem szerződéses kötelezettséget érint, szükséges az is, hogy a felperes keresete konkrétan az adott kötelezettségen alapuljon, annak megsértésére hivatkozzon.³¹ Tehát ezen joghatósági ok csak azokban a jogvitákban alkalmazható, amelyek egymással szerződéses vagy legalább olyan szoros kapcsolatot eredményező jogviszonyban álló felek között állnak fenn. A Bíróság a Handte-ügyben leszögezte, hogy akkor beszélhetünk szerződésről, illetve szerződéses igényről, ha a fél szabadon vállal kötelezettséget a másikkal szemben, továbbá minden szá-

badon vállalt kötelezettség a szerződés fogalmi körébe tartozik.³² Ezen logika mentén megállapítható az is, hogy szerződésen kívüli kötelezettség minősül minden olyan kötelezettség, amelyet a felek nem szabad akaratelhatározásukból vállaltak egymás irányában, tehát ahogy a Bíróság a Kalfelis-ítéletben³³ kimondta, azok a kártérítési igények, amelyek mögött nem található szerződés.³⁴ A felek között fennálló kötelezettség keletkezésének, jellemzőinek vizsgálata tehát tekinthető a 7. cikk 2. pont általános jogi tesztjének, amely segítséget nyújt a 7. cikk 1. és 2. pontja alkalmazási körének elhatárolásában, és az adott kérelemre alkalmazandó joghatósági szabály megállapításában.

Ahogy elődei sem tették, a rendelet sem határozza meg a 7. cikk 2. pontjában foglalt jogellenes károkozás fogalmát, annak pontosítása a Bíróságra hárult, aki leszögezi, hogy a tagállami jogoktól független, autonóm fogalomról kell beszélnünk. A „jogellenes károkozással kapcsolatos” ügyekben irányadó joghatóság tekintetében a Bíróság esetjoga jelentős terjedelmű.³⁵ Többek között kialakította a fogalmát, amelynek konkretizálásakor a Bíróság által a Kalfelis-ügyben tett megállapításokból kell kiindulni, amely szerint ide tartoznak azok a kérelmek, amelyek az alperes felelősségének megállapítására irányulnak, de nem kapcsolódnak szerződéses kötelezettséghez. Szintén elengedhetetlen két konjunktív feltétel megléte. Az első a kereset tárgyát érinti, amelynek az alperes polgári jogi felelősségének megállapítására kell irányulnia. Irányulhat jogsértés megszüntetésére, kártérítésre, vagy akár megállapításra, a lényeg, hogy a kereset tárgyát ez képezze. A második feltétel a „szerződéssel kapcsolatos ügyekre” vonatkozó feltétel inverze, tehát a kereset nem szabad akaratelhatározásból vállalt kötelezettségen alapul, hanem deliktuális jogviszonyból kell erednie. Tehát ebben az esetben úgy keletkezik kötelezettsége az alperesnek a felperes felé, hogy annak vállalása nem állt szándékában, hanem az valamely jog-

²⁹ 1992. június 17i Handte-ítélet (C26/91, EU:C:1992:268, 15. pont).

³⁰ 2005. január 20i Engler-ítélet (C27/02, EU:C:2005:33, 45. és 51. pontok).

³¹ Főtanácsnoki indítvány, 36–39. pontok.

³² 29. lj.

³³ 1988. szeptember 27i Kalfelis-ítélet (C-189/87, EU:C:1988:459).

³⁴ MÁDL Ferenc–VÉKÁS Lajos: Nemzetközi Magánjog és nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga, ELTE Eötvös Kiadó, 2014, 306.

³⁵ ÁBRAHÁM Márta–SIMON Károly László–SIRHÁN Bálint: Joghatóság az átdolgozott Brüsszel I. rendeletben, Országos Bírósági Hivatal, Budapest, 2016, 101.

szabály által előírt általános kötelezettség megsértésének eredménye.³⁶

A Bíróság esetjoga körvonalazza, hogy milyen cselekmények sorolhatók a 7. cikk 2. pontjának hatálya alá. A rendelkezés szűken értelmezendő, mivel az általános joghatósági szabályokhoz képest enged eltérést, ezért a nemzeti bíróság csak a deliktuális jogviszonyból (jogellenes károkozásból) következő kártérítési igényt bírálhatja el, az egyéb kapcsolódó igények tekintetében a joghatóság külön vizsgálendő, így a bíróság kizárólag akkor járhat el, ha azok elbírálására egyébként is joghatósággal rendelkezik.³⁷

A 7. cikk 2. pontja azonban nem csak a kártérítés megfizetése iránti kérelmekre alkalmazható, hanem azokra is, amelyek a kár bekövetkezésének megelőzésére irányulnak. A Brüsszeli Egyezmény³⁸ még nem ismerte a „bekövetkezhet” kitételet, azonban a Bíróság már ekkor úgy értelmezte, hogy a megelőzésre irányuló keresetekre is vonatkozik a különös joghatósági szabály, amelynek szövegébe a Brüsszel I. rendelet³⁹ már beépítette ezt a fordulatot.⁴⁰

A Bíróság esetjoga és a jogirodalom álláspontja alapján jogellenes károkozásból, valamint azzal egy tekintet alá eső cselekményből eredő igénynek minősül, és ezáltal a 7. cikk 2. pontjának hatálya alá tartozik a klasszikus kártérítési követelés, a munkavállaló érdekérvényesítéséből származó kár követelése⁴¹, a termékfelelősségen alapuló követelés⁴², a tisztességtelen szerződési feltételek alkalmazásától való eltiltás fogyasztói érdekvédelmi szervezetek általi követelése⁴³, piaci magatartásra

irányadó szabályok megsértéséből eredő követelések⁴⁴, illetve a versenyszabályok megsértésének megszüntetése iránt indított keresetek⁴⁵, a környezeti károk megtérítésének igénye⁴⁶, a szellemi tulajdonból eredő⁴⁷, valamint a személyhez fűződő jogok megsértése miatti igények⁴⁸, továbbá azok a negatív megállapítási keresetek is, amelyek a jogellenes károkozásért, illetve azzal egy tekintet alá eső cselekményért való felelősség hiányának megállapítására irányulnak.⁴⁹ Látható, hogy a rendelet 7. cikkének 2. pontja a felelősségtípusok széles skáláját foglalja magában.⁵⁰

Kevésbé egyértelmű a „szerződéssel kapcsolatos ügy” és a „jogellenes károkozással kapcsolatos ügy” elhatárolása egymással versengő felelősségek⁵¹ esetén, amit jól példáz az alapügyben a versenyjog megsértése miatt, szerződő felek között indított kereset. A kérelem jogellenes károkozással kapcsolatos felelősség megállapítására irányul, de kötődik szerződéshez is, hiszen a tárgyat szerződés teljesítése során okozott kár képezi, így látványosan bármelyik megalapozhatná a joghatóságot.

A versengő felelősségi helyzetek kezelése nemzeti jogrendszerként változhat. Egyes jogrendszerek, például a német és az angol, lehetővé teszik, hogy a felperes érdekeinek mérlegelése után maga döntsön arról, hogy a keresetét melyik felelősségre alapítja, vagy akár halmozhatja is azokat. Más jogrendszerek, köztük a belga és a francia jog, viszont tiltják a halmozást és nem adnak választási lehetőséget a felperes számára, általában a szerződés prioritást élvez a szerződésen kívüli károkozással összevetve.⁵² Az alapügy szempont-

³⁶ Főtanácsnoki indítvány, 43–46. pontok.

³⁷ A 33. lábjegyzetben hivatkozott Kalfelis-ítélet, 19. pont.

³⁸ A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló 1968. szeptember 27-i egyezmény („Brüsszeli Egyezmény”).

³⁹ A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK (tanácsi) rendelet („Brüsszel I. rendelet”).

⁴⁰ 35. lj.

⁴¹ 2004. február 5-i DFDS Torline-ítélet (C-18/02, EU:C:2004:74).

⁴² 2014. január 16-i Kainz-ítélet (C-45/13, EU:C:2014:7).

⁴³ 2002. október 1-jei Henkel-ítélet (C-167/00, EU:C:2002:555).

⁴⁴ A 24. lábjegyzetben hivatkozott CDC Hydrogen Peroxide-ítélet.

⁴⁵ A 17. lábjegyzetben hivatkozott flyLAL-Lithuanian Airlines-ítélet.

⁴⁶ 1976. november 30-i Bier-ítélet (C-21/76, EU:C:1976:166).

⁴⁷ 2014. június 5-i Coty Germany-ítélet (C-360/12, EU:C:2014:1318).

⁴⁸ 1995. március 7-i Shevill-ítélet (C-68/93, EU:C:1995:61).

⁴⁹ 35. lj., 103.

⁵⁰ Ítélet, 48. pont.

⁵¹ Főtanácsnoki indítvány, 53. pont.

⁵² Főtanácsnoki indítvány, 58. pont.

jából felmerül a kérdés, hogy a rendelet értelmében a felperes azon döntése, hogy melyik felelősségre alapítja keresetét, kihatással lehet-e az alkalmazandó joghatósági szabályra.

A Főtanácsnok kifejti, hogy a kérdés megválaszolásához fel kell idézni a Bíróság két korábbi ügyben tett releváns megállapításait. A Bíróság a Kalfelis-ítéletben kimondta, a felperes által hivatkozott jogalaptól függően tartható a kereset valamely joghatóság alá. Rögzítette, hogy a kérelmeket jogalapjaik szerint kell besorolni, illetve ugyanaz a jogalap nem tartható egyidejűleg mind a „szerződéssel kapcsolatos”, mind a „jogellenes károkozással kapcsolatos” ügyek közé. A megállapítás indoka, hogy a felperes által hivatkozott anyagi jogi rendelkezések alapján ítélt meg a keresetben megjelölt kötelezettség. A Bíróságnak pedig ezt a kötelezettséget kell az ítélezési gyakorlatában kialakított kritériumok alapján besorolnia valamely joghatóság alá.⁵³

A Bíróság Brogsitter-ügyben⁵⁴ tett megállapításai összeegyeztethetők a Kalfelis-ítélettel, sőt kiegészítik azt. Mindkét ügyben úgy vélte a Bíróság, hogy szerződő felek között polgári jogi felelősség megállapítása iránt előterjesztett kérelem joghatósági szabályhoz kapcsolása a tárgyat képező kötelezettség függvénye. A két ítélet egyedül abban tér el, hogy miként kell azonosítani az adott kötelezettséget. A Kalfelis-ítélet a felperes által hivatkozott anyagi jogi normákon alapul, míg a Brogsitter-ítélet ennél objektívebb megoldást kínál, vagyis egy kereset akkor minősül a 7. cikk 1. pontja szerinti „szerződéssel kapcsolatos” ügynek, ha a peres feleket összekötő szerződés értelmezése elengedhetetlen a felperes által felrótt magatartás megítéléséhez.⁵⁵ Lényeges, hogy a joghatóság vizsgálatának szakaszában a bíróság ezen megközelítés esetén sem elemzi az ügy érdemét, csupán arra alapozza a joghatóság megállapítását, hogy a szerződés értelmezése feltétlenül szükséges lesz-e a későbbiekben a hivatkozott magatartás jogellenességének tisztázásához. A Főtanácsnok rávilágít arra is, hogy hiába hivatkozik az alperes joghatóság kikötésére, a minősítést a felperes kérelme

határozza meg, nem az alperes által előadott védekezési jogalap.⁵⁶ A Főtanácsnok véleménye szerint a fent kifejtett ítélezési gyakorlat értelmében a Wikingerhof által indított kereset kétséget kizáróan a „jogellenes károkozással kapcsolatos” ügyek közé tartozik.⁵⁷

5. A Bíróság döntése

A Bíróság az előzetes döntéshozatalra utalt kérdés megválaszolásakor a Brogsitter-ítéletben kialakított megközelítést alkalmazta, tehát azt mondta, hogy a Wikingerhof kérelmére vonatkozóan a joghatóságot annak jogalapja határozza meg.

A Wikingerhof azt állítja, hogy a Booking.com erőfölényével visszaélve tisztességtelen üzleti feltételeket alkalmaz a szerződéses jogviszonyuk keretében, tehát nem a közöttük fennálló szerződés megszegésére, hanem a nemzeti versenyjogi szabályok megsértésére hivatkozik. Így az alapügy annak eldöntésére irányul, hogy a Booking.com erőfölénnyel való visszaélést követett-e el.⁵⁸ Az, hogy a peres felek között szerződés áll fenn, nem elegendő ahhoz, hogy ezáltal megállapítást nyerjen a „szerződéssel kapcsolatos” minősítés.⁵⁹ A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a felperes által hivatkozott magatartás jogellenességének megítéléséhez annak ellenére sem elengedhetetlen a szerződés értelmezése, hogy a kifogásolt magatartás a szerződéses viszonyukban valósult meg. Természetesen az eljáró bíróságnak majd meg kell határoznia a felek kötelezettségvállalásának pontos tartalmát ahhoz, hogy megállapíthassa, hogy a Wikingerhof által felrótt, szerződéses jogviszonyuk részét képező gyakorlatok ténylegesen megvalósultak-e. A bíróság azután dönthet a magatartás jogszerűségéről, miután annak tényleges megvalósulása megállapítást nyert. Fontos azonban, hogy ez csupán egy előzetes kérdés, amely a kereset minősítését nem határozhatja meg. A kifogásolt magatartás jogszerűségének eldöntésekor nem a szerződésre vonatkozó szabályokat, hanem a német versenyjogot kell alapul venni, amely minden vál-

⁵³ Főtanácsnoki indítvány, 62–63. pontok.

⁵⁴ 2014. március 13i Brogsitter-ítélet (C548/12, EU:C:2014:148).

⁵⁵ Főtanácsnoki indítvány, 92–93. pontok.

⁵⁶ Főtanácsnoki indítvány, 137. pont.

⁵⁷ Főtanácsnoki indítvány, 116. pont.

⁵⁸ Ítélet, 34–35. pontok.

⁵⁹ Főtanácsnoki indítvány, 117. pont.

lalkozásra nézve egyformán kötelezettségeket állapít meg. A jogellenes magatartás nem válik jogszerűvé attól, hogy szerződés részét képezi, hiszen egy szerződés sem engedélyezhet versenyjogba ütköző magatartást.⁶⁰

A Bíróság tehát a fenti indokok alapján a Főtanácsnokkal egyetértve úgy határozott, hogy a rendelet 7. cikkének 2. pontját úgy kell értelmezni, hogy az alkalmazandó a feleket összekötő szerződéses jogviszony keretében tanúsított magatartás abbahagyására kötelezés iránti olyan keresetre, amely azon az állításon alapul, hogy az alperes a versenyjogot megsértve visszaélt az erőfölényével.⁶¹

6. Konklúzió

Mint látható, a „jogellenes károkozással” és a „szerződéssel kapcsolatos” ügyek elhatárolása nem mindig egyszerű. A rendelet nem határozza meg egyik jogintézmény fogalmát sem, azok messze nem egyértelműek, hiszen bár a fogalom váza jól ismert, a tartalom tagállamonként változhat. Azonban egy kereset joghatósági szabály alá történő besorolása nem függhet a fórum jogának rendelkezéseitől. A tagállamok területén letelepedett személyek jogi védelme szempontjából alapvető követelmény, hogy a felperes könnyen tájéko-

zódhasson arról, hogy mely tagállam fóruma előtt indíthat keresetet, illetve egy átlagosan jól informált alperes képes legyen előre látni, hogy potenciálisan mely tagállam bírósága előtt perelhető.⁶² Rendkívül fontos tehát a Bíróság által a következetes joggyakorlat kialakítása a joghatóság megállapítására vonatkozóan is.

A Bíróság jelen ügyben 2020-ban született döntése azért is jelentős, mert megerősíti a 2019-es Tibor-Trans-ítéletben⁶³ foglaltakat, így ezek a precedens értékű döntések a továbbiakban előnyösebb helyzetet teremthetnek a versenyjogi jogsértéseket elszenvedő vállalkozások számára, hiszen lehetőségük nyílik a káresemény bekövetkezésének helyén, tehát jellemzően saját tagállamuk bírósága előtt pert indítani, ami költségkímélőbb opciót jelenthet számukra. Jelen ügy is jól példázza, hogy kiemelten vonatkozhat ez azokra a digitális utazási piacon tevékenykedő kisvállalkozásokra, akik a domináns online szálláshely-közvetítő vállalkozások által szenvednek kárt. A döntés egyszerre lehet alkalmas arra, hogy hatékonyabbá tegye, megerősítse a versenyjog területén a magánjogi jogérvényesítés – egyre jelentősebbé váló – rendszerét, növelje a jogérvényesítésre való hajlandóságot, illetve orvosolja az online utazási piacon fennálló problémákat.⁶⁴

⁶⁰ Főtanácsnoki indítvány, 122–127. pontok.

⁶¹ Ítélet 39. pont.

⁶² A 29. lábjegyzetben hivatkozott Handte-ítélet 18. pont.

⁶³ A 17. lábjegyzetben hivatkozott Tibor-Trans-ítélet.

⁶⁴ SZILÁGYI Pál: A new nail in the coffin: the Booking.com judgement of 2020, 5., http://plwp.eu/images/2020/PLWP_2020-14_Szilagyi.pdf (letöltés: 2021. 04. 10.).